

- Hann kom fyrir at rudda upp, og nú metir hann, at arbeiðið er gjørt

- Hann var aldrin komin, hevði hann vit- að frammanundan, tað fór at gerast so hart.

- Hann gav hugtaki- num "burðardýgt" liv.

- Hann hevur allergi mótgævis sokallaðu Føroya-ekspturum

- Jørn Astrup Hansen er maðurin í stólinum hesaferð

Niclas Johannesen

Astrup knallar hondina í borðið. Kaffiskopurin ristir, blaðmaðurin vaknar av álvara, og banka- stjórni hyggur teg beint í eygini gøgnum tunna brúllastelið. Póstið er skilt. Jørn Astrup Hansen hvørki kann ella vil tala um íttoklig mál millum kunda og banka í almenna orðskifti- num. Tað er til ein og hveir tað illoyalt móti kundinum. Tí so kann ongin kundi í prinsippinum kenna seg tryggan. Sostatt mál bankastjórni nu og tú finna seg í fíla skotið í skógarnar í fjöl- minnum, at Føroya Banki hvørki vildi fígga hetta ella hatta. Og sostatt mál blaðmaður- in finna seg í, at tógi er banka- stjórns einasta almenna aftur- svar til slíkar atfinningar. Men onkustáhi hevur Jørn Astrup Hansen sjálvsagt sína versjón.

Og hvør veit: Kanska hon liggur undir hesi stóru, velt defineraðu bondi, ið snelli á borðið og hansara nottskiftið í stóra fund- arminum.

Men tak tað bara heilt róligt. Jørn Astrup Hansen er at annað endil, hóast tú onga orðskifti hevur at halda. 56 ára gamli vestjendin og akademikarin frá Sædding í Skjerm manglar temp- erament. Ja, sattu at siga týskt bankastjórni serstakliga vøllup- lagdur og so kortini pussaliga fríðsælur henda málmorgunin, tá hol annars av álvara verður sett á jólavakna.

Tu upplagar eisini skjótt, at Jørn Astrup Hansen hevur hetta her við at tala skjótt. Ofni so skjótt, at tú skalt túlliga upp hjá at kunna fylgja við. Orðini eru livandi, leskilig og eitt fylt við dramatiskum metaforum, og einum humori, ið ein og hvør tekisrinnarar ella aspirerandi Óli P onki hevði havt móti at havt í viðferum. Og donsku setningarir hava ofta ein poet- iskan upplýgning, sum kann vera torførur at umseta til føy- orskil í stóran vend. Tí nausnar- ar og so smár og raffinarar. Haraftrat hugsa bankastjórni líka skjótt sum hann talar, ja kanska enn tá skjóttari. Tað er skjótt fyrir seg.

Alir hesir egneikskar hava helst eisini verið neyður til tess at yvirfylla í t - rekonstru- eraði - stjórnsessi, sum Jørn Astrup Hansen nú hevur stíð í samfelli seks í. At arbeiðsum- stöður hava ikki verið opti- málir og onki serliga nýggjandi hjá hvørki banka ella bank- astjórni, er væl dokumenterað. Aftan á stóra fallið í 92 fingu bankarir nógvar óvinir í Fø-

oyum. Við "bankamálum" kundi tú ikki siga Østres- borg, Figgjærfuril, Figgjæ- argrunur, Tinganes ella Den Danske Bank útta at Føroya Banki meira ella minn var in- bygdur partur av langa orð- streyminum. Kortini gjørdst bankin rætligi skjótt ein sum- ur banki - sæð við eygunum hjá eitt nú Figgjærfurilinum.

Frámvegis verður tað meira enn so skotið móti háborgini við R.C. Effersøesgøtu - gamla Sjóvinnubankahugninginum - har Jørn Astrup Hansen og restin av leiðsluni nú heldur til. Serliga tur politisku skotgávini. Men borgin er onkussvega væl vard. Tólini tala 64 milliónir krónur í yvirskoti í 1994, 150 mió. kr. í 95, 295 mió. kr. í 96 og 343 mió. kr. í 1997. Nú 98 skjótt fer í kav, dýrlir bankastjórni ikki fyrir, at hann metir, at uppgávin, hann varð settur at loysa í 1993, er loyst. Bankin er bjargdur.

- Eg varð í sínari settur í starv av nevndini í Sjóvinnu- bankanum. Eg eri starvsstjóri lokalt. Eg eri ikki útsendur, ella útstendur, av nokrum. Eg eri púra stað og sjálur.

og bankin er sumur.

Og soleiðs kanst tú bráðliga fíla ein bankastjóri at gera status og hugsa aftur á hendringar í.

Hvør er vitat?

Hvør fíla teg upprunliga at siga ja til uppdrággararbeiðið í Sjóvinnubankanum?

- Eg hevði áður verið stjóri í einum banka, og eg var aftur farin at sakna luktin av seg- sunum. Og so helt eg sett at siga, at eitt starv sum stjóri í Sjóvinnubankanum ljóðaði ser- stakliga spennandi. Hesus onkum eri eg ikki blivin vón- brotin! Eg trívist eisini, í hetta eggjahi mína lífongd. Í roynd og veru blei eg bótin um at skilja starvið. Tað eru já annars bert uti prestum at veru kall- átt til sitt embeti.

Adren Jørn Astrup fíla fyrir- spurningin frá nýggju nevndini í Sjóvinnubankanum, sum kom til november 1992, hevði hann longu vist, at hann megnaði at vanda søkkandi skótu í ringum sjóvi. Í 1988 fíla Jørn Astrup Hansen uppgávuna at rudda upp í Miðbank, eftir at bankin kom í álvarsliga fíggiarkreppu. At rudda upp í nestan kollsigardi fíggiarskútu var sostatt ikki naka ókent fyrir hann, tá hann byrjaði

- Tá eg í november 1992 á fyrsta sinni hoyrdi um Sjó- vinnubankan, hevði eg ikki hugflog at innvenda mær, at bankin, og tað føyroyska bank- akervið sum heild, var so læst, og tað tað hesum fórum vísit seg at vera. Og eg hevði ikki minstu hóming av, at Fø- roya Banki eisini skuldi gerast ein trupulleiki fyrir meg. Tað var nestan ónógvi at gloypa um í einum bita

í Sjóvinnubankanum 1. janúar 1993. Men er Norðsjóvarin ringur, so kann Norðatlant- havd vera aftur óndur. Skuldi tað kortini vísa seg. Og tað hevur bankastjórni onki í móti at staðfesta.

Nú seks ár aftan á. Hvar tað verður, sum tú róndist við?

- Nei! Og lat tað vera sagt beinanvegin. Hveði eg vitat tað, hvat lá í kortinum, hevði eg

Mynd: Jørn Astrup Hansen

Bankastjóri ger status

sagt nei takk. Tað hava rætt og slætt verið av nógvir boðar og flúrar í t í sjóvi, sum bankin hevur verið neyðdur at sigla íggjenum. Fleiri sker hava havt politisk sermerki, og soverðin sker kunnur vera sera torfør at vara seg imóti.

- Tá eg í november 1992 á fyrsta sinni hoyrdi um Sjóvinnu- bankan, hevði eg ikki hugflog at innvenda mær, at bankin, og tað føyroyska bank- akervið sum heild, var so læst, og tað tað hesum fórum vísit seg at vera. Og eg hevði ikki minstu hóming av, at Fø- roya Banki eisini skuldi gerast ein trupulleiki fyrir meg. Tað var nestan ónógvi at gloypa um í einum bita

- Og ringast av allum: í næst- an fimn ár hevur bankin verið ein politisk kastibloki. Vir fingu tað føyroyska bankamálid. Ein sak, sum vit í bankanum ongan lut áttu í, og sum vit ikki kundu gera nakat við. Men tað skuldi vísa seg, at stórir partur av málmenninginum, og tað skilji eg væl, hovu út í at skilja munin millum sakina og bankan. Og ein stóran part av tí tilvilja, sum fylgdi í kjalarværinum á banka-

sakini, kom bankin síðani at hanga uppá. Tað var ein fruster- andi uppliving.

- Men sæð í bakspjoginum nú, tá tað heila er yvirskotið, so eri eg takksamur fyrir, at henda uppgávin falli mær í lut, og at eg fíla tað sera stóru upplýgningina at vera við til at endurreisa banka- virksemd í Føroyum.

Føroyski settur

Hetta ljóðar nestan sum teg, tá nú ættar at takka fyrir teg, Figgj- argrunarinnar fyrst eisini føy- orskil 1. janúar 1996, merkir tað eisini, at Jørn Astrup Han- sen takkar fyrir seg í Føroya Banki?

- Eg vil líka tríviga, at tann samroynd, at eg gjørdist stjóri í Føroya Banki í 1993, og í t seks ár havi verið stjóri í banka- num, hevur nakat at gera við, at tað hevur verið ein danskur meirtili í nevndini fyrir Figgj- argrunin frá 1992.

- Tað eru einans víðskiftini millum nevndina í bankanum, ið telur seg línur, harar seks eru føyorskil, og meg, ið áværa míni starvsstærðvirkusfíti í bankanum. Og so hevur mín

sýla hústri eisini eitt stórt orð at siga! Fyrir meg ger tað ikki nakr- an mun, at ein nýggi nevnd nú kemur í Figgjargrunin. Men tað er sjálvsagt greitt, at eg kann ikki vera stjóri í Føroya Banka, um eg ikki verið bakkaður upp av bankastjórnum.

Og bankastjórni leggur aftur.

- Eg varð í sínari settur í starv av nevndini í Sjóvinnubanka- num. Eg eri starvsstjóri lokalt. Eg eri ikki útsendur, ella út- stendur, av nokrum. Eg eri púra stað og sjálur.

At vera seg sjálur í fjørnum Jørn Astrup Hansen, er nú held- ur ikki at vera hvør sum helst. Jørn Astrup er útbúgvin á Aarhus Universitet sum cand. oecón - t.e. plókonóm - í 1973. Adrenn hevði hann táð hægri handilsskúlaútbúgving. Hann klárar seg í fýskum og fronsk- um, harumframt talar og skrevur hann flúandi enskt.

Hann hevur eisini tikið eftir- dráttarútbúgving í trimum umfórnum. 1984 The City University Business School í London, í 1986 The Institute of Bankers í Cam- bridge og áð eftir - í 1987 - IMEDE í Lausanne.

Jørn Astrup Hansen hevur eisini verið stálmástarvsstjóri í Balica Forsikring A/S í eitt ár, har hann skuldi standa fyrir av- tóku av virkseminum innan kredit- og ábyrgdaratvæging. Haraftrat var hann í 1991-92 ráðgevi fyrir bæði Útanríkisráð- aráð (Danía) og Heimshank- an.

Jørn Astrup Hansen hevur eisini verið stálmástarvsstjóri í Balica Forsikring A/S í eitt ár, har hann skuldi standa fyrir av- tóku av virkseminum innan kredit- og ábyrgdaratvæging. Haraftrat var hann í 1991-92 ráðgevi fyrir bæði Útanríkisráð- aráð (Danía) og Heimshank- an.

Tu hevur í trimum umfórnum sagt tilsamans yvir hundrøð starvsfjókum upp í Føroya Banka. Hvussu lærir ein banka- stjóri at siga fjóli upp?

- Eg trívist ikki, at tað at upp- sigla fólk er nakat, tað gongur og venur til. Men tað kunnur av og í ikóna spáður, har tað er neyðugt at uppsigla fjóli. Sigur tað ja til at gerast stjóri - líkamlið um tað er fyrir ein banka ella einu skipa- smíðu - sigur tú eisini ja til at átaka tær slíkar uppgávur, hvussu óstjupliga tær enn

kunnu vera.

- Um tú sum stjóri fírir fyrir at gera tað neyðuga, so svíkir tú upp á longri sikt tey mongu til fýrnum fyrir tey fáu. Í banka- num máttu vit selja, um vit vildu lata skipa fara til bóts við óllum 300 monnum umboð, ella um vit vildu bjarga skipi- num við 200 monnum umboð.

Tu verður meira enn so funnist at útlánsfjókkinum hjá Føroya Banka frá føyroyska vinnu- livinum í føyroyska fjólmála- num. Hvar liggur trupulleikin - hjá bankanum ella vinnuni?

- Tað er mín fatan, at bankin í dag fírir ein nakat ódrvisi útlánsfjók, enn gjørt varð áð- enn samanbrótið í 1992. Og tað er væl náttúrligt, vil eg halda, at tað frá tíð til áðrari kann elva til reaktiónir í vinnulivinum, sum er vant við annað. Men alt í alt vil eg tað meina, at vit liva í sikt og semju við nógvir flesta av okkara mongu vinnulivskund- um.

- Haraftrat haldi eg, at man í almenna orðskiftinum er alt ov upptíkn av, hvussu henda tað bandan flogan skal fíggiast. Hvegin er man ikki serliga

upptíkn av, um flogan kann rentast. Víst livir bankin av at lána út pengar. Men vit liva í roynd og veru ein betur, um vit fíla pengarnar aftur. Tað er ein myta, at her manglar fígging. Men her hava manglað og her mangla framvegis rentablar- ætlanir. Og her hevur manglað og her manglar framvegis vága- físur kapitalur. Og vissiliga, um ikki hesi bæði tingini eru tengd at hvør ódnur!

- Poul Mohr, sum sat í nevnd- ini fyrir Sjóvinnubankan í nov- ember 1992, og sum var við til at starvsta meg - óli hava vit ein kross at bera! - hevur ein- ferð sagt við meg, at - um ikki annað - so vil man í Føroyum minnst meg fyrir at hava vera gubbi at hugtakinum "burð- ardygt" ætlanir. Og tað er jú nokk so tankavekjandi.

Men Jørn Astrup, á pappiri- num er tú ein sukses starv stjóri í Føroya Banka. Kortini verður bankin og ikki minst tú stundum kríseáður í fjólmálanum og kanska serliga av óvissum poli- tikarum. Hvar tú eina fjórlíng?

- Í 1992-93, tá bankarir fóru á hisagang, avgjørd politisku mynduleikarir, at bankarir skuldu átaka sær arv og skuld. Tað meini eg, var ein røtt og víðiligt avgerð. Men tað hevur samliga verið ein tungur arvur at fylla hjá Føroya Banka.

- Tær føyroysku politikarir máttu í 1992-93 leggja rygg til eina kapitalinsprenging upp á 2,7 milliarðir krónur til bank- arum. Tað er ein ræðandi stór uppheld, ikki bert í føyorskum, men í einum og hvørjum, hópi.

- Kortini upplivdu politikarir, hvussu bankin legði eina óhefta kóist, og at bankin ikki lat seg ávika politiskt. Hetta eru váleyst víðskifti, sum av og á hava argat politikarum. Og eg trívist, at hetta argli seinast. Hvaraftrat var hann í 1991-92 ráðgevi fyrir bæði Útanríkisráð- aráð (Danía) og Heimshank- an.

hesum spurninginum um, hvør kann og skal eiga eina vinnu, sum er grundað á einkaroyvi til at gagnfíla ein part av náttúru- ríkidóminum og tilfinginum í samfelagnum.

- Eg meini ikki, at vit í banka- num skulu hava nakra meining um, í hvønn min vinnulívið kann eigast av útlánsfjók útláns- ummonum. Men vit í bankanum ansa væl eftir, at við ikki luttaka í fígging av nokrum, ið kann metast sum útannvirk av reglu- num.

Hvar Føroya Banki tað in- age - ella umdómi - sum tú

Føroya-eksptar eru per- sonar, sum altíð biuga í Dan- mark. Vanliga í Keypmann- havn - ofta í Studiestræde - og onkundi eisini í Árhús. Tú skuldi væl trúð, at Føroya- eksptar biuga í Føroyum

ynsikir, bankin skal hava?

- Nei, tað haldi eg ikki. Ikki enn. Sum eg áður havi nevnt, so hava vit í bankanum mugað drigist við ein sera tungan arv. Vit hava ikki kunnat, og heldur ikki viljað, avtaka okkara søgu. Vit vóru soleiðs sera vang við, hvat tað var vit gjørdur, tá vit í apríl 1994 valdu at fara tann samanlagða bankan víðri undir navnum Føroya Banki. Okkara fatan var hon, at tað er ikki navn, ið setir dóm á barnið, men barnið, ið setir dóm á navn- ið.

- Eftir minni fatan, hevur tað - og undir ekstremt torfórnum umstøðum - verið gjørdur ein ektabur og samvirkulur inn- satsur í bankanum síðani koll- apsið í 1992-93. Og eg trívist, at hesin insatsur fer at bera ávøkt í longdini. Tað er mín ámbón, at Føroya Banki skal vera ein sensur og áltíðandi samstarvs- felagi - fyrir vinnulívið og fyrir alt tað føyroyska samfélagið.

Hvussu hevur tað tað sum danskur stjóri í einum alment fíggiðum føyorskum banka við fullveldisráttini?

- Ikki tí eg eri ein danskur stjóri í Føroya Banki, men ein- ans í fyrir vinnulívið og fyrir alt tað føyroyska samfélagið. Hetta er ikki verið ein stórt huga at skriva.

Tú síst, Hvur starv hevur Jørn Astrup Hansen ár 2000?

- Tað er ein spurningur, eg fírst vil tala við mína hústri, hamað við nevndina í bankanum. Og ikki fyrir enn tá við Sosialin.

- Men eg dugi tað væl at skilja, at man í Føroyum - aftan á royndirnar í útlánsfjókkinum 1992-98 - ger sær tankar um ríkisfelagsskapin og heima- stjórnsýsluna. Tað haldi annars eisini man áttu at gjørt í Dan- mark.

- Á tí persónliga stiginum vil eg fígin leggja aftur, at eg havi tað serstakliga gott mill- um føyroingar. Henda bein- leibis hjólaftan meg, og so havi eg ein vekkileika fyrir tí føyroyska humorinum, sum eg í kraft av mínum vesturjyska uppvækstri haldi meg hava serstakliga góðar fyrtreytir fyrir at skilja.

- Um vit haldi okkum til aktuella orðskiftini í alivinnu - og fískivinnu eisini - so meini eg, at hassin spurningur er av poli- tikum slag. Politikarar leggja eitt nú karmarnar fyrir, hvussu stóru prosentpartur av einum alforðri kann vera á útlánsfjók- ummonum.

- Og tað er heilt náttúrligt, at stórkur kensur eru tengdar at

hesum spurninginum um, hvør kann og skal eiga eina vinnu, sum er grundað á einkaroyvi til at gagnfíla ein part av náttúru- ríkidóminum og tilfinginum í samfelagnum.

- Eg meini ikki, at vit í banka- num skulu hava nakra meining um, í hvønn min vinnulívið kann eigast av útlánsfjók útláns- ummonum. Men vit í bankanum ansa væl eftir, at við ikki luttaka í fígging av nokrum, ið kann metast sum útannvirk av reglu- num.

Hvar Føroya Banki tað in- age - ella umdómi - sum tú

í stólinum

næstu ferð:

Súsanna Danielsen